

Specifická doporučení Rady EU pro Českou republiku 2025

Zpráva o České republice 2025

červenec 2025

bee inspired & funded

Úvod

V rámci cyklu Evropského semestru byly v červnu 2025 publikovány dva pozornost zasluhující dokumenty v oblasti hospodářské politiky, nabízející doporučující opatření a důkladnou analytickou zprávu o ekonomickém stavu a perspektivách jednotlivých členských států. Následující text přináší detailní pohled na obsah těchto dvou dokumentů v případě ekonomiky České republiky a jejich deskriptivní analýzu.

1. Doporučení Rady EU k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice České republiky

Specifická doporučení Rady EU pro jednotlivé členské země, daném případě pro Českou republiku, představují významný prvek v cyklu Evropského semestru, jež by měl přispět nejen k zajištění zodpovědné hospodářské politiky v příslušné zemi, její reflexi ohledně priorit hospodářské politiky EU i specifických potřeb dotyčné země. Obsah specifických doporučení by měl být členskými státy brán podstatně vážněji a zodpovědněji, než tomu ve skutečnosti je, a přístup členských států k nim by měl být součástí vyhodnocení procesu správy ekonomických záležitostí EU.

Klíčové výzvy hospodářské politiky pro Českou republiku podle Doporučení 2025

- Daňový systém a systém dávek velmi zatěžuje osoby s nízkými příjmy. Lidé s nízkými příjmy mají z vykonávání pracovní činnosti často malý či nulový finanční prospěch kvůli vysokým zdravotním a sociálním odvodům (které nejsou odpočitatelné) i tomu, že se dávky s rostoucím příjmem snižují. U svobodného pracovníka s 50 % průměrného výdělku a bez dětí v České republice existuje jedno z nejvyšších daňových zatížení práce (rozdíl mezi čistou mzdou zaměstnance a náklady zaměstnavatele) v EU, které se dále zvyšuje. V České republice jsou past neaktivity a past nezaměstnanosti (zdanění osob vstupujících na trh práce) nad průměrem EU, což odrazuje od práce pracovníky s nízkými příjmy a pracovníky na částečný úvazek. Úprava zdanění práce tak, aby se snížilo zatížení osob s nízkými příjmy, by přivedla více lidí z těchto domácností na trh práce (i z neformálních nebo nejistých pracovních úvazků do formálního a standardního zaměstnání). V kombinaci s větším využitím nedostatečně využívaných nástrojů environmentální daně a daně z nemovitostí by se daňový systém stal příznivějším pro růst.
- Celkové daňové příjmy České republiky ve vztahu k HDP byly v roce 2023 výrazně pod průměrem EU (34 % oproti průměru EU ve výši 39 %). Jednou z možností podpory hospodářského růstu a fiskální udržitelnosti je zvýšení podílu daní méně poškozujících růst. Mezi daně nejméně poškozující růst patří periodické daně z nemovitostí (příjmy z nich jsou v České republice velmi nízké a činí 0,2 % HDP oproti průměru EU ve výši 0,9 % HDP v roce 2023). Navzdory jejich mírnému zvýšení v roce 2024 a v následujících letech jako podílu na HDP je systém periodického zdanění budov a jejich částí stále založen na rozloze nemovitosti (vede tak k nerovnoměrnému zdanění nemovitostí stejné hodnoty a k tomu, že se zdanění nevyvíjí v souladu s hodnotou nemovitostí). Zavedení systému daně z nemovitostí založeného na hodnotě nemovitostí v souladu s tržními hodnotami by České republice umožnilo pravidelně aktualizovat hodnoty nemovitostí. V kombinaci s prvky na ochranu domácností s nízkými příjmy by se zvýšila účinnost daně jako nástroje ke zmírnění růstu cen nemovitostí a k tomu, aby bytový fond využíval produktivněji. Tím by se zlepšila cenová dostupnost bydlení a schopnost lidí stěhovat se za prací, podpořil by se hospodářský růst a zvýšily příjmy z periodických daní z nemovitostí.
- Strukturální rozpočtové saldo České republiky se snížilo z průměrně téměř vyrovnaného salda v období 2014–2019 na -1,7 % v roce 2024. Důvodem byla trvalá opatření (snížení daně z příjmu fyzických osob a zvýšení důchodů a výdajů na obranu), jež nebyla financována odpovídajícím růstem příjmů. V letech 2023 a 2024 Česká republika přijala legislativní reformy, jež řeší dlouhodobé Doporučení Rady EU ohledně důchodů. Reformy zvyšují zákonem stanovený věk odchodu do důchodu na 67 let do roku 2056, zpomalují růst nově přiznávaných důchodů, zkracují maximální dobu odchodu do předčasného důchodu a zpřísňují podmínky nároku na předčasný důchod. Předpokládá se, že tato opatření zvýší skutečný věk odchodu do důchodu a omezí růst veřejných výdajů na důchody v dlouhodobém horizontu o 1,9 procentního bodu.

Provedení těchto důchodových reforem v plném rozsahu by pomohlo zmírnit tlak na výdaje související se stárnutím obyvatelstva a z toho vyplývající rizika pro fiskální udržitelnost.

- Rizika ohrožující fiskální udržitelnost přetrvávají. Od roku 2025 mají pracující důchodci nárok na slevu na sociálním pojištění. Rizika pro fiskální udržitelnost by dále snížila podpora zaměstnatelnosti starších pracovníků, jež nežádají o starobní důchod, založená na řádné analýze nákladů a přínosů toho, co motivuje osoby v předdůchodovém věku, aby dále pracovaly.
- Plán pro oživení a odolnost (Národní plán obnovy) zahrnuje rozsáhlý soubor vzájemně se posilujících reforem a investic, jež mají být provedeny do roku 2026. Očekává se, že tyto pomohou účinně řešit výzvy identifikované v příslušných Doporučeních Rady EU. V tomto časovém rámci má dokončení účinného provádění Plánu, včetně kapitoly REPowerEU, zásadní význam pro posílení dlouhodobé konkurenceschopnosti České republiky cestou zelené a digitální transformace a zajištění sociální spravedlnosti. Pro splnění závazků Plánu do srpna 2026 je nezbytné, aby Česká republika urychlila provádění reforem a investic. Kapacitu absorpce fondů EU k podpoře oživení a odolnosti zejména limitují omezení správní kapacity některých prováděcích subjektů (patrně zejména v oblastech, jež vyžadují více odborných znalostí – zelená a digitální transformace). Absorpce je též omezena nízkým a neefektivním využíváním finančních nástrojů spolu s nedostatečně cílenou grantovou podporou. K zajištění široké podpory pro úspěšné provádění Plánu je nezbytné do procesu systematicky zapojovat místní a regionální orgány, sociální partnery, občanskou společnost a další příslušné zúčastněné strany.
- V České republice došlo k urychlení provádění programů kohezní politiky (zahrnují podporu z ERDF, ESF+, Kohezního fondu a JTF). Je důležité pokračovat v úsilí o zajištění rychlého provádění těchto programů a maximalizovat jejich dopad na místě. Česká republika již na základě svých programů v rámci kohezní politiky přijímá opatření na podporu konkurenceschopnosti a růstu. Současně čelí výzvám typu posílení inovačního potenciálu, investic do kritických technologií, rostoucího tlaku v oblasti bydlení, nedostatku dovedností či nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi. Česká republika (jako jakýkoliv jiný členský stát) byla povinna v rámci přezkumu fondů kohezní politiky v polovině období přezkoumat každý program, též s přihlédnutím k výzvám identifikovaným v Doporučeních Rady EU na rok 2024. Návrhy Evropské komise z dubna 2025 prodloužily lhůtu k předložení posouzení (pro každý program) výsledku přezkumu v polovině období, což poskytuje flexibilitu, umožňující urychlit provádění programů, a pobízí členské státy k přidělování zdrojů kohezní politiky do pěti strategických prioritních oblastí EU (konkurenceschopnost v oblasti strategických technologií, obrana, bydlení, vodohospodářská odolnost, a přechod na jiné zdroje energie).
- Platforma strategických technologií pro EU (STEP) poskytuje příležitost investovat do klíčových strategických priorit EU tím; je financována z jedenácti stávajících fondů EU. Členské státy mohou též přispívat do Programu InvestEU na podporu investic v prioritních oblastech. Česká republika by mohla tyto iniciativy využít k podpoře vývoje nebo výroby kritických technologií, včetně čistých technologií a technologií účinně využívajících zdroje.
- Vedle ekonomických a sociálních výzev, řešených v rámci Plánu pro oživení a odolnost a jiných fondů EU, čelí Česká republika několika dalším výzvám, souvisejících s dekarbonizací, veřejnou správou, podnikatelským prostředím, dovednostmi a vzděláváním.
- Česká republika zahájila zásadní reformy státní správy s cílem zlepšit její fungování, včetně změn zákonů o státní službě na celostátní i regionální úrovni, jež zavedly časově omezené obsazování vedoucích pozic a pružnější nábor zaměstnanců. Přetrvávají však systémové

problémy při získávání, udržení a rozvoji kvalifikovaných odborníků, zvláště na odborných a manažerských pozicích a pozicích v oblasti digitálních technologií. Roztříštěné řízení lidských zdrojů a relativně nízké mzdy ve veřejném sektoru snižují konkurenceschopnost veřejné správy jako zaměstnavatele. Potenciální dopad reforem nebyl dostatečně monitorován; kvůli omezenému množství údajů je obtížné sledovat pokrok. Posílení schopnosti české veřejné správy přilákat, udržet si a rozvíjet talenty má zásadní význam pro zvýšení efektivity a kvality služeb a zvýšení konkurenceschopnosti a urychlení ekonomického rozvoje.

- Přestože výkonnost veřejného sektoru zůstává relativně stabilní, kvalitu a soudržnost politik nadále ovlivňují nedostatky ve strategickém plánování, meziresortní koordinaci a tvorbě politik na základě důkazů. Chybějící komplexní rámec pro dlouhodobé plánování investic oslabuje provádění politiky a její dopad. Konzistentnost a provádění politiky by zlepšilo posílení strategického řízení a snížení počtu oddělení.
- Jak uvedeno v Kompasů konkurenceschopnosti, všechny orgány EU, vnitrostátní a místní orgány musí vyvinout úsilí k vytvoření jednodušších pravidel a zrychlení správních postupů. Evropská komise si v oblasti snižování administrativní zátěže stanovila cíle: nejméně o 25 %, u malých a středních podniků nejméně o 35 %, a vytvořila nástroje k jejich dosažení (systematický zátěžový test stavu právních předpisů EU, a posílený dialog se zúčastněnými stranami). Ke splnění těchto cílů musí Česká republika přijmout opatření (72 % podniků považuje složitost správních postupů za problém pro svou společnost při podnikání v České republice).
- Přetrvávají problémy ohledně prováděcí kapacity veřejné správy. Procesy (například územní plánování) jsou složité a pomalé, a představují vážnou překážku pro podnikatelské prostředí, konkurenceschopnost a ekonomický rozvoj. Brzdí podnikání zpomalováním komerčního rozvoje a zvyšováním nákladů na něj; zpomalují zavádění vysokorychlostní digitální infrastruktury, zvyšují náklady na energie v důsledku pomalé modernizace energetické infrastruktury a snižují mobilitu pracovní síly v důsledku nedostatečné nabídky cenově dostupného bydlení. Cenovou dostupnost bydlení zhoršují i neoptimální daňové pobídky (nepodporují využívání půdy, dotují spíše nákupy bytů než jejich výstavbu a upřednostňují krátkodobé nájmy před dlouhodobými). Pravidla územního plánování zatěžují zvláště velká města, kde může aktualizace územního plánu trvat i více než deset let. K urychlení procesu je nutná reforma (úprava kompetencí a rozlišení požadavků na plánování malých a velkých stavebních ploch), jež by mohla zvýšit efektivitu rozvoje měst a schopnost reagovat na jeho potřeby. Ačkoli bylo v právním rámci dosaženo pokroku v oblasti povolování a do jisté míry i v oblasti digitalizace, pozitivní dopady v praxi zatím nejsou patrné. Tento proces by mohla pomoci urychlit pokračující podpora digitalizace a kapacity a řízení stavebních úřadů.
- Roztříštěná správa obcí v České republice je významnou výzvou pro konkurenceschopnost (omezuje efektivitu správy a účinné využívání finančních prostředků EU, zvláště ze strany malých obcí a místních zúčastněných stran). Ačkoli nový právní rámec pro společenství obcí poskytuje určitý prostor k poskytování sdílených služeb a zaměstnanců, jeho využití je velmi omezené. Posílení spolupráce mezi obcemi, profesionalizace postupů při zadávání veřejných zakázek a větší podpora příjemců (prostřednictvím projektových manažerů, společných platform služeb a poradenství) by zvýšily kapacitu a účinnost místní správy a posílily regionální soudržnost.
- V České republice existuje nevyužitý potenciál pro zvýšení konkurenceschopnosti (i ve strukturálně znevýhodněných krajích). Snížení konkurenceschopnosti se projevilo zejména ve strukturálně znevýhodněných krajích (Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji) v podobě čistého odlivu mladých lidí. Chybí účinná podpora budování správní kapacity těchto krajů.

- České domácnosti mají vyšší míru úspor, než je průměr EU (hotovost a vklady tvoří 42,7 % majetku domácností, což je nad průměrem EU). Mobilizace těchto aktiv k financování potřebného procesu dekarbonizace a digitalizace ekonomiky prostřednictvím kapitálových trhů by mohla uvolnit další finanční prostředky podnikům, jejichž hlavními zdroji financování jsou interní podnikové financování a bankovní úvěry. Zvýšení současného podílu (6,6 %) kotovaných akcií a dluhopisů ve skladbě zdrojů financování podniků by mohlo výrazně zvýšit konkurenceschopnost České republiky a snížit dopad inflace na úspory domácností.
- K mobilizaci soukromých finančních prostředků na podporu konkurenceschopnosti je klíčové využití veřejných prostředků. Česká republika má nízkou míru využívání finančních nástrojů (revolvingové nástroje podporované z kohezních fondů; 2,36 % oproti průměru EU ve výši 9 %). Zkušenosti se zaváděním finančních nástrojů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost (RRF) ukázaly značný prostor pro zlepšení a rozšíření využívání těchto nástrojů (jež mohou mobilizovat soukromé investice v české ekonomice a podpořit odklon od dotační podpory). Národní rozvojová banka (NRB) při své činnosti stále nedosahuje svého plného potenciálu, má omezené schopnosti ve srovnání s obdobnými bankami v EU a nedostatečnou administrativní kapacitu. Posílení NRB by pomohlo uvolnit její potenciál k řešení selhání trhu a nedostatku rizikového kapitálu, a podpořit inovace, aniž by došlo k vytlačení soukromých finančních institucí.
- Pro urychlení růstu a inovací má zásadní význam podpora ekosystému společností start-up a spin-off, včetně zakládání podniků, jejich rozšiřování a expanze. Problémy start-upů přetrvávají a potýkají se s obtížemi při zajišťování financování, nedostatkem kvalifikovaných pracovníků a složitou byrokracií. České podniky stále uvádějí složitost administrativních procesů jako významnou překážku podnikání (72 % oproti průměru EU 66 %), včetně start-upů, které nevyužívají zaměstnanecké plány akciových opcí (rámec neodráží skutečné potřeby podniků). Pro zvýšení atraktivity a konkurenceschopnosti inovativních českých podniků by bylo přínosné zvýšit podporu start-upům a spin-offům uvolněním finančních prostředků, posílením jejich atraktivity pro kvalifikované pracovníky a snížením administrativní zátěže (optimalizace rámce upravujícího zaměstnanecké plány akciových opcí).
- Inovační výkonnost České republiky brzdí neefektivní přenos technologií a znalostí a slabé vazby mezi akademickou a podnikatelskou sférou. Veřejné výdaje na výzkum a vývoj, financované podniky zůstávají přibližně na úrovni poloviny průměru EU (0,024 % HDP oproti průměru EU 0,050 % HDP) a v poslední době klesají (nízká míra spolupráce mezi akademickou sférou a podniky; malé pobídky k této spolupráci). To zatěžuje přenos výsledků výzkumu do ekonomiky a omezuje inovační kapacitu České republiky (nízká míra patentových přihlášek pod průměrem EU; patentové přihlášky podané podle Smlouvy o patentové spolupráci činily v roce 2022 celkem 0,7 na mld. EUR HDP oproti průměru EU 2,8). K řešení tohoto problému by mohla přispět opatření s cílem strukturálně zlepšit a posílit přenos technologií v České republice, zaměřená na posílení účinnosti přenosu technologií a snazší vytváření spin-offů.
- Existuje prostor pro zlepšení organizace veřejné podpory inovativních podniků. Jen třetina podniků, jež se soustavně zabývají výzkumem a vývojem, využívá nepřímou veřejnou podporu ve formě daňových pobídek na výzkum a vývoj (tyto pobídky využívá ještě méně malých a mladých podniků). Opatření zaměřená na zlepšení této situace by měla být propojena s opatřeními k zatraktivnění daňových odpočtů na výzkum a vývoj pro podniky a ke snížení byrokracie.
- Po zahájení ruské invaze na Ukrajině řešila Česká republika svou velkou závislost na dovozu fosilních paliv z Ruska diverzifikací dodávek zemního plynu. Přesto je Česká republika i nadále

vysoce závislá na využívání či dovozu fosilních paliv (v roce 2023 tvořilo uhlí 28,7 %, ropa 25 % a plyn 15 % energetického mixu). Největší podíl na konečné spotřebě energie má odvětví dopravy (30,9 % celkové spotřeby), následuje spotřeba energie v domácnostech (28,2 %) a v průmyslu (26,2 %). Vzhledem k tomu, že Česká republika je na těchto palivech do značné míry závislá, je vystavena cenovým výkyvům s negativními dopady na domácnosti a energeticky náročná průmyslová odvětví. Pro snížení závislosti na fosilních palivech je zásadní urychlit zavádění obnovitelných zdrojů energie se zvláštním důrazem na obnovitelné zdroje energie ve velkém měřítku. Dalším klíčovým prvkem je urychlení investic do dekarbonizace teplárenství a průmyslu.

- Česká republika reformuje svůj legislativní rámec pro zavádění obnovitelných zdrojů energie, ale k zajištění stability a předvídatelnosti trhu jsou zapotřebí další pobídky a značné investice. To má přilákat další soukromé investice do obnovitelných zdrojů energie. Aukce energie z obnovitelných zdrojů a využívání smluv o výkupu elektřiny jsou v České republice velmi omezené, první podniková smlouva byla uzavřena v roce 2021. Zahájení aukcí elektrické energie a rozvoj dlouhodobých smluv by mohly umožnit rozvoj projektů obnovitelné energie ve větším měřítku nad rámec tradičních programů podpory a též vytvořit příležitosti pro dekarbonizaci energeticky náročných průmyslových odvětví.
- Omezená kapacita české distribuční sítě a potřeba její modernizace brání rychlému zavádění a tempu investic do obnovitelných zdrojů energie. Přestože Česká republika nedávno přijala reformy zaměřené na zkrácení čekací doby na připojení a zvýšení transparentnosti, investice stále nedosahují úrovně, jež je potřebná k připojení nových obnovitelných zdrojů energie, zvýšení elektrifikace, rozvoj udržitelné mobility a úroveň potřebnou ke zlepšení služeb flexibility bez fosilních zdrojů (systémy ukládání energie, rozvoj inteligentních měřidel). Elektroenergetické datové centrum zahájilo činnosti týkající se sdílení elektřiny; poslední fáze, jež umožňuje poskytování služeb flexibility, se potýká se zpožděním.
- Česká republika patří mezi velmi energeticky náročné země a ekonomiky v EU (bylo by pro ni přínosné zvýšit úspory energie zaměřením se na rozsáhlé renovace). Navzdory existenci současných programů podpory renovací zůstává konečná spotřeba energie v budovách (zvláště veřejných) vysoká. To je částečně způsobeno vysokým poměrem ceny elektřiny a plynu, jež podporuje využívání plynu k vytápění a odrazuje od přechodu na tepelná čerpadla a elektrifikaci. Intenzivnější úsilí o dekarbonizaci odvětví vytápění a poskytování podpory vytápění a chlazení z obnovitelných zdrojů může podpořit výrobu čistých technologií v České republice (například tepelných čerpadel). Využití inovativních finančních nástrojů (smlouvy o energetických službách) může urychlit pomalé tempo renovace veřejných budov a podpořit opatření, jimiž chce Česká republika dosáhnout cíle snížení spotřeby energie v budovách do roku 2030 o 8 % v porovnání s rokem 2020.
- Konkurenceschopnost a produktivitu brzdí nedostatek pracovníků. Vzhledem k tomu, že ženy několik let po porodu mají nízkou míru zaměstnanosti, mohla by Česká republika zvýšit míru zaměstnanosti žen s malými dětmi. Rodiče s nízkými příjmy, zvláště matky, odrazuje od návratu do práce daňový systém a systém dávek. Vysoké daňové odpočitatelné částky na nepracující manžele/manželky a rodinné dávky motivují rodiče s nižším příjmem k čerpání dlouhé rodičovské dovolené a odrazují rodiče (zvláště matky) od práce či hledání si zaměstnání. Zdanění příjmů u druhých výdělečně činných osob v domácnosti bylo v roce 2023 vyšší než průměr EU a též daňové zatížení u samostatně žijících osob, jejichž mzdy jsou na stejné úrovni. Motivace méně vydělávajících rodičů k práci či hledání si práce, by též přinesla více příjmů k podpoře fondů sociálního zabezpečení a celkově veřejných financí.

- Podíl žen na trhu práce (zvláště těch s malými dětmi) omezuje též nedostatek služeb předškolního vzdělávání a péče a služeb dlouhodobé péče. Rodiče dětí mladších čtyř let se potýkají s obtížemi při hledání služeb péče o děti (a méně vydělávající rodič je odrazován od práce). Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů ve věku 25 až 34 let činil u žen v roce 2024 36,1 procentního bodu (průměr EU činí 25,2 procentního bodu), což je téměř o 67 tis. pracujících žen méně, než kdyby Česká republika měla průměrný rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů v EU.
- Nedostatek pracovníků a nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi zůstávají naléhavým problémem, bránícím konkurenceschopnosti české ekonomiky. Tyto problémy by se mohly zlepšit usnadněním přechodu mezi zaměstnáními, včetně opatření typu zlepšení cenové dostupnosti bydlení či reformy regulovaných povolání, jež by snížila vysoké překážky získání profesní certifikace. V rámci EU do České republiky navíc v přepočtu na obyvatele proudil nejvyšší příliv osob vysídlených z Ukrajiny pod dočasnou ochranou. Více než 50 % vysídlených Ukrajinců pracuje na méně kvalifikovaných pozicích než na Ukrajině (jako jednoznačná bariéra je uváděn jazyk); asi 30 % respondentů dále uvádí jako překážku pro získání lepšího zaměstnání uznávání kvalifikace (zjednodušení postupu uznávání zahraničních kvalifikací a zvýšení účasti nedostatečně zastoupených skupin, včetně vysídlených osob z Ukrajiny, požívajících dočasné ochrany a Romů, na trhu práce může zmírnit napjatou situaci na tomto trhu).
- Klesá míra dosaženého vysokoškolského vzdělání a počet osob s dosaženým vysokoškolským vzděláním (to zhoršuje nedostatek kvalifikovaných pracovníků). Míra dosaženého terciárního vzdělání u osob ve věku 25 až 34 let od roku 2021 klesá a je čtvrtá nejnižší v EU (33,5 %; průměr EU činí 44,2 %); zdaleka tak nedosahuje cíle EU, jež činí 45 %. V letech 2016 až 2021 se počet zapsaných studentů snížil o 11,6 % a míra předčasného ukončení studia je vysoká.
- Vysoká míra předčasného ukončení studia (zvláště v oborech přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky; STEM) a klesající počet studentů oborů STEM od roku 2017 představuje systémový problém. V roce 2022 vystudovalo obory STEM jen 11,9 žen z tisíce osob ve věku 20 až 29 let (pod průměrem EU, jež činí 15,1). K příčinám vysoké míry předčasného ukončení studia na českých vysokých školách patří nedostatečné poradenství pro volbu povolání a finanční podpora studentů.
- V České republice je nedostatek všeobecných středních škol a studenti mají omezené možnosti přecházet mezi všeobecným a odborným vzděláváním (to omezuje jejich možnosti úspěšně pokračovat v terciárním vzdělávání). Přestože zájem studentů o terciární vzdělávání za posledních 30 let výrazně vzrostl, počet všeobecných středních škol nedrží krok s poptávkou; jejich nedostatek nutí studenty k tomu, aby se hlásili na méně konkurenceschopné odborné školy, což vede k brzké specializaci. Ačkoli se dvě třetiny osob, jež dokončí odborné vzdělávání a přípravu, zapíší do terciárního vzdělávání, jejich míra úspěšnosti je nižší než u studentů ve všeobecných oborech (to přispívá k trvale nízkému počtu osob, jež dosáhnou terciárního vzdělání). K řešení těchto problémů Česká republika nedávno oznámila přijetí opatření k vytvoření nových vzdělávacích programů, jež kombinují všeobecné a odborné předměty, a snaží se modernizovat programy odborného vzdělávání a přípravy tak, aby odpovídaly potřebám trhu práce. V zájmu lepší přípravy studentů, jež dokončili sekundární vzdělání, na trh práce a podpory jejich přechodu do terciárního vzdělávání by se další zlepšení mohla zaměřit na rozšíření příležitostí pro učení se prací; usnadnění přechodu ze školy do zaměstnání; zlepšení možnosti studentů přecházet mezi všeobecným a odborným sekundárním vzděláváním; zvýšení kapacity všeobecných středních škol a diverzifikaci a rozšíření přístupu k terciárnímu vzdělávání.

Rada EU doporučuje České republice v letech 2025 a 2026

1. **Posílit celkové výdaje na obranu** a připravenost v souladu se závěry Evropské rady z března 2025. Dodržovat maximální tempa růstu čistých výdajů doporučená Radou EU v lednu 2025 při využití prostoru stanoveného národní únikovou doložkou pro vyšší výdaje na obranu. **Snížit daňové zatížení pracovníků s nízkými příjmy. Zvýšit příjmy z periodických daní z nemovitostí. Zlepšit pobídky motivující osoby v předdůchodovém věku k další práci.**
2. S ohledem na platné lhůty pro včasné dokončení reforem a investic podle Nařízení (EU) 2021/241 **urychlit provádění Plánu pro oživení a odolnost**, včetně kapitoly REPowerEU. Urychlit provádění programů v rámci **kohezní politiky** (ERDF, ESF+, Kohezní fond, JTF) a případně využít **možností**, nabízených **přezkumem v polovině období**. Optimálně využívat nástroje EU, včetně možností poskytovaných **Programem InvestEU a Platformou strategických technologií pro EU (STEP)** ke zvýšení konkurenceschopnosti.
3. Posílit schopnost české veřejné správy **přilákat, udržet si a rozvíjet talenty** (zvláště přilákání osob s analytickými a manažerskými schopnostmi a IT dovednostmi). **Posílit strategické řídicí kapacity** ke zlepšení **soudržnosti napříč politikami**. **Zjednodušit územní plánování a snížit administrativní zátěž podporou digitalizace a zlepšením kapacit a řízení stavebních úřadů. Podněcovat a zjednodušovat spolupráci mezi obecními úřady. Poskytnout podporu na budování administrativních kapacit a zaměřit ji na strukturálně znevýhodněné kraje.**
4. **Posílit kapitálové trhy, zlepšit přístup podniků k nebankovnímu financování a podmínky pro úspory, investice a inovace podporou investic domácností na kapitálových trzích a zvýšením účinnosti stávajících dlouhodobých spořicíh produktů při mobilizaci nových dlouhodobých investic.** Podporovat účast institucionálních investorů na kótovaných i nekótovaných akcích a rizikovém a soukromém kapitálu (venture capital; private equity). **Zlepšit využívání finančních nástrojů** (též **posílením kapacity Národní rozvojové banky** při mobilizaci soukromého financování pro zvýšení konkurenceschopnosti a urychlení dekarbonizace ekonomiky). Podporovat **zakládání start-upů a spin-offů**, například zlepšením právních předpisů o **zaměstnaneckých plánech akciových opcí (ESOP)**. **Podpořit inovace**, též usnadněním **přenosu technologií z akademické sféry do podniků**. Lépe využít potenciál **daňových úlev na výzkum a vývoj** ke stimulaci inovací v soukromém sektoru.
5. **Snížit závislost na fosilních palivech**, zvláště u silniční dopravy, vytápění a výroby energie. Poskytovat další **pobídky k zavádění rozsáhlých kapacit energie z obnovitelných zdrojů**, zvláště pořádáním **aukcí energie z obnovitelných zdrojů** a podporou **využívání dlouhodobých smluv o nákupu energie**. Zvýšit **investice do elektrizačních soustav** k posílení **flexibility** bez fosilních zdrojů a umožnění **elektrifikace dopravy a průmyslových procesů**. Zajistit rychlé zavedení všech funkcí **Elektroenergetického datového centra**. Přijmout **opatření ke snížení spotřeby energie a uhlíkové náročnosti sektoru budov**, zvláště veřejných budov.
6. Omezit **faktory v oblasti daní a dávek, odrazující rodiče od návratu do zaměstnání**, a zlepšit **nabídku služeb péče o děti a služeb péče**, aby na trh práce vstoupilo více žen. Posílit konkurenceschopnost ekonomiky a snížit nedostatek pracovních sil **řešením nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, zjednodušením uznávání zahraničních kvalifikací a zvýšením účasti nedostatečně zastoupených skupin na trhu práce**. Zlepšit **výsledky vzdělávání** zvýšením účasti na **terciárním vzdělávání**, snížením míry **předčasného ukončení studia** a **poskytnutím větší podpory studentům**. Zvýšit počet studentů a absolventů oborů **přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky, zejména žen**. Rozšířit **přístup ke všeobecnému sekundárnímu vzdělávání**, umožnit studentům přechod mezi všeobecným a odborným vzděláváním a poskytnout větší **podporu znevýhodněným školám a žákům**, včetně romských.

2. Zpráva útvarů Evropské komise o České republice pro rok 2025

Sdělení Evropské komise k budoucímu Víceletému finančnímu rámci EU

Tato Zpráva představuje průvodní dokument k výše analyzovaným Doporučením Rady EU. Nabízí celou řadu velmi trefných postřehů, využitelných pro účely hospodářské politiky a dalších aktivit veřejného sektoru na úrovni státu i regionů, a k tomu pak početnou sadu relevantních statistických údajů. Z **hlavních závěrů** lze vybrat a interpretovat například:

- Ekonomika si pomalu zvyká na *nový normál* a přizpůsobuje se mu; významné šoky z nedávné minulosti (zejména ten inflační) odezněly (avšak nikoliv bez následků), přesto však ekonomický výkon není zcela zářivý. Riziková je exportní výkonnost; investiční rozhodování jsou ovlivněna velkou mírou nejistoty; ožívuje především spotřeba domácností (což z pohledu dlouhodobé růstové dynamiky není zcela ideální konstelace). Začínají se objevovat a prohlubovat četné poruchy a nerovnosti (trh práce, bydlení, navzdory konsolidaci značný fiskální schodek, tržní selhání maloobchodního trhu, vedoucí k nadměrné výši cen oproti kupní síle, neřešení dlouhodobých problémů udržitelnosti sociálních a zdravotních systémů, vlažný až odmítavý postoj k zelené transformaci, spojený s šířením desinterpretace a negativistické percepce, omezená funkčnost veřejné správy a složitost byrokracie apod.).
- Ekonomický výkon je potřeba akcelarovat především cestou strukturálních reforem, nikoliv kvantitativní expanzí zdrojů v rámci existující ekonomické struktury, která je dlouhodobě obtížně konkurenceschopná. Vysoký podíl zahraničních vlastníků na tuzemské podnikatelské struktuře i celkové ekonomické výkonnosti se výrazněji neprojevuje v podobě rozvoje oborů s vysokou přidanou hodnotou. Nadto, dlouhodobá konkurenční výhoda české ekonomiky – levná a technicky kompetentní pracovní síla a levná energie – přestala fungovat, resp. zmizela. Značné energetické kapacity v České republice se neprojevují ve výsledné ceně energie pro konečné spotřebitele (jak výrobce, tak domácnosti), což zásadně ovlivňuje jejich chování a působení na trhu. I přes velmi pestrý výrobní sortiment tuzemské ekonomiky lze konstatovat, že míra diverzifikace české ekonomiky z pohledu schopnosti čelit vnějším rizikům a projevovat vysoký stupeň strategické odolnosti, je značně omezená až slabá; projevuje se to v důsledku vysoké míry industrializace, jejíž funkčnost je však silně závislá na vnějších vstupech, vysoké teritoriální koncentrace na Německo, případně další země EU, slabé míry vlastní soběstačnosti v kritických odvětvích i podrozvinuté digitalizace a automatizace ekonomiky i celé společnosti.
- Zpracovatelský průmysl v České republice musí projít podstatně intenzivnější inovační vlnou, s významně akčnější rolí a zapojením výzkumných a vývojových pracovišť, inovačních center, vysokých škol a univerzit, institucí finančního a kapitálového trhu a propojeností veřejných a soukromých finančních zdrojů.
- Přetrvávají a v řadě případů se prohlubují meziregionální rozdíly; Česká republika je již delší dobu z pohledu regionální výkonnosti členěna do tří skupin: hlavního města Prahy (s hodnotou HDP na obyvatele ve standardu kupní síly na úrovni 193% průměru EU), tří mírně rozvinutých regionů (Jihovýchod, Střední Čechy, Jihozápad; s hodnotami mezi 77% až 85%) a čtyř méně rozvinutých regionů pod úrovní 75%, z nichž Severozápad s hodnotou 63% již spadá do kategorie chudšího regionu); relevantní statistické ukazatele na regionální úrovni pak přináší následující tabulky:

Tabulka: Vybrané ukazatele na regionální úrovni pro Českou republiku

	HDP na obyvatele (PPS)	produktivita – HDP na odpracovanou hodinu (PPS)	reálný růst produktivity (na odpracovanou hodinu)	růst populace v produktivním věku (20 – 64)	míra nezaměstnanosti (% pracovní síly)	předčasné odchody ze vzdělávání a školení
	index (EU 27 = 100) 2023	index (EU 27 = 100) 2022	průměrná meziroční změna (%) 2013–2022	průměrná meziroční změna (%) 2014–2023	% pracovní síly 2024	% populace ve věku 18–24 2024
EU	100	100	0,9	-0,2	5,9	9,3
CZ	90	77	1,4	-0,5	2,6	5,4
PHA	193	121	2,6	0,3	1,8	1,3
SČ	81	76	1,5	0,2	1,3	6,1
JZ	77	64	0,8	-0,5	2,3	7,9
SZ	63	58	-0,1	-1,1	4,1	11,6
SV	73	66	1,6	-0,7	2,9	5,5
JV	85	69	0,8	-0,5	2,4	2,7
SM	73	67	1,4	-1,0	2,6	4,3
MSK	71	69	0,7	-1,2	4,1	5,1

Zdroj: Eurostat a Společné výzkumné středisko (JRC)

	nadměrné náklady na bydlení	přístup ke zdravotní péči	přístup k alternativní nabíjecí infrastruktuře	index kvality vládnutí	emise skleníkových plynů
	% celkové populace 2024	populace v dosahu 10 minut převozu autem do nejbližší nemocnice (%) 2023	počet nabíjecích bodů pro elektrická vozidla v dosahu 10 km 2022	změna mezi roky 2010 a 2024; procentní body 2024	t ekvivalentu CO ₂ na osobu
EU	8,8	52	287	-	7,1
CZ	9,2	62	77	-	10,5
PHA	18,0	94	415	1,10	3,6
SČ	8,9	57	22	0,58	10,2
JZ	5,7	48	23	0,18	9,2
SZ	10,0	70	13	0,29	28,6
SV	8,5	61	15	0,50	10,9
JV	5,4	54	64	0,48	7,9
SM	7,9	46	16	0,32	6,7
MSK	10,7	74	38	0,26	10,8

Zdroj: Eurostat a Společné výzkumné středisko (JRC)

Zpracoval: Petr Zahradník, ekonomický expert pro evropské záležitosti společnosti BeePartner